

SAMENVATTING

GEZAMELIJKE OPROEP NAAR AANLEIDING VAN CLIENTENSTOPS JEUGDBESCHERMING

Het is sinds november 2019 “code zwart” in de jeugdbescherming. Nog steeds hebben te veel zeer kwetsbare kinderen geen vaste jeugdbeschermer of hebben te maken met een “minimum variant jeugdbescherming”. Voor bijna 1/3 van deze kinderen lukt het in 2021 nog steeds niet om tijdig passende (specialistische) hulp te organiseren. Hiermee verergeren de al sterk verhoogde veiligheids- en gezondheidsrisico’s van (tien)duizenden kwetsbare kinderen en hun ouders. De oorzaken hiervan overstijgen volgens de Inspecties Gezondheidszorg en Jeugd als ook Justitie en Veiligheid, de verantwoordelijkheid van een bestuurder van een individuele organisatie. Volgens de inspecties is de situatie in de jeugdbescherming anno juli 2021 zeer kwetsbaar. De regio die vandaag “groen” is, kan morgen “rood” zijn.

Defence for Children, Stichting KidsRights, Stichting Kinderpostzegels, Stichting Het Vergeten Kind en Augeo Foundation achten de ontstane situatie onaanvaardbaar en ver beneden de kinderrechtstandaarden waaraan een welvarend land moet én kan voldoen. Wij doen dan ook een tweetal oproepen in deze brief:

- 1) Wij roepen de **Rijksoverheid met klem op stelselverantwoordelijkheid te nemen** door:
 - a) nu centrale maatregelen te treffen die ouders, kinderen en professionals in de jeugdbeschermingsketen op zeer korte termijn ten goede komen en de almaar voortdurende ontoereikende zorg nog dit jaar keren;
 - b) tenminste voor de aankomende jaren 2022 en 2023, een eind te maken aan de voortwoekerende tarievendiscussies, de jaarlijks terugkerende financiële onzekerheid waarmee beschermings- en (specialistische) hulporganisaties kampen en het voortdurende beslag dat regionale inrichtingsdiscussies leggen op de beschikbare werkcapaciteit;
 - c) de regionale financieringsverschillen bij uitvoering van hetzelfde type jeugdbeschermingsmaatregelen te beëindigen;
 - d) als stelselverantwoordelijke een (tijdelijk) verhoogd en landelijk gelijkgesteld (crisis)tarief te realiseren dat op zeer korte termijn aanzienlijk meer contacttijd tussen jeugdbeschermingsprofessionals en gezinnen mogelijk maakt, de noodzakelijke verbeteringen in feitenonderzoek en rapportage ondersteunt en organisaties in staat stelt meer deskundigheidsbevordering en begeleiding te bieden aan de nu relatief jonge groep jeugdbeschermers.

- 2) Wij roepen lokale overheden, regionale overheden en de Rijksoverheid nadrukkelijk op om voor ieder gezin dat **slachtoffer is van een cliëntenstop** in jeugdbescherming gedurende de aanstaande zomermaanden, **een ruimhartige en domein-overstijgende aanpak** op maat te realiseren die getroffen gezinnen “de zomer doorhelpt” met:
 - a) voortdurende zicht op (on)veiligheid middels frequente individuele contactmomenten van het kind met een voor het kind bekende en vertrouwde lokale jeugdhulpverlener, welzijnswerker of andere professional die hierbij kan terugvallen op expertise van veiligheidsprofessionals bij Veilig Thuis (VT), de Gecertificeerde Instelling (GI) of de Raad voor de Kinderbescherming;
 - b) versterking van sociale steun bijv. met inzet van steunouders, buurtgezinnen en een JIM;
 - c) ondersteuning bij praktische en financiële gezinsnoden gedurende deze zomerperiode;
 - d) vergroten van kansen tot spel, ontspanning en ontwikkeling gedurende deze zomervakantie, bijvoorbeeld met inzet van lokale buursportcoaches en welzijnswerk.

GEZAMELIJKE OPROEP NAAR AANLEIDING VAN CLIENTENSTOPS JEUGDBESCHERMING

DEFENCE FOR CHILDREN – KIDSRIGHTS – AUGEO FOUNDATION – STICHTING
KINDERPOSTZEGELS – STICHTING HET VERGETEN KIND

Jeugdbescherming is de intensive care van de samenleving

Jeugdbescherming en jeugdreclassering zijn te beschouwen als de intensive care van de samenleving. Wanneer de kinderrechter een beschermingsmaatregel oplegt hebben kinderen te maken met veiligheidsrisico's en sterk verhoogde risico's op geestelijke- en lichamelijke gezondheidsschade. Dit zowel op de korte- als op de lange termijn. Uit het VN-Kinderrechtenverdrag en andere mensenrechtenverdragen vloeit voort dat de Staat verplicht is bescherming en passende zorg te bieden aan deze kinderen en hun ouders of verzorgers. Het VN-Kinderrechtenverdrag stelt bovendien in artikelen 19 en 39 dat er gezorgd moet worden voor passende zorg die veiligheid en herstel mogelijk maakt.

Code zwart: al anderhalf jaar

Toch geldt al vanaf 7 november 2019 Code Zwart in vrijwel alle Jeugdbeschermingsorganisaties: de Inspecties Gezondheidszorg en Jeugd alsook Justitie en Veiligheid (de Inspecties) constateerden dat gecertificeerde instellingen, die namens de overheid verantwoordelijk zijn voor de bescherming van kinderen, hun wettelijke opdracht onvoldoende uitvoeren. De oorzaken hiervan (waaronder personeelstekorten, onvoldoende direct inzetbare passende hulp en onvoldoende financiële zekerheid) stijgen volgens de Inspecties uit boven de verantwoordelijkheid van een bestuurder van een individuele organisatie. De Inspecties spreken al in 2019 nadrukkelijk de regionale overheden en Rijksoverheid aan.

Ondanks dit noodsignaal is in 2020 de jeugdbescherming in Zeeland "omgevallen". In juni 2021 heeft Jeugdbescherming Brabant een cliëntenstop aangekondigd, gevolgd door een cliëntenstop van de William Schrikker Groep in delen van Brabant en Limburg. In kwetsbare gezinnen komt deze escalerende jeugdbeschermingscrisis bovenop de effecten van de coronacrisis die de (al) kwetsbare gezinnen relatief harder heeft geraakt. Bovendien treffen deze cliëntenstops kinderen tijdens hun naderende schoolvakantie, een lange periode waarin zij relatief minder in zicht zijn van onderwijs- en zorgprofessionals, hun dagbesteding en dus structuur wegvalt en zij relatief veel tijd (in een nog onveilig) thuis zullen doorbrengen.

Onvoldoende maatregelen

Defence for Children, Stichting Kinderpostzegels, Stichting Het Vergeten Kind, Augeo Foundation en Stichting KidsRights achten de ontstane situatie onaanvaardbaar en ver beneden de kinderrechtenstandaarden waaraan een welvarend land moet én kan voldoen. Wij kunnen niet anders dan constateren dat gemeenten nog niet zijn opgewassen tegen de taak die ze toebedeeld hebben gekregen. Ook zien wij dat landelijke diensten als de Inspecties en de Jeugdautoriteit niet de macht of capaciteit hebben om bij te sturen waardoor structurele betere uitkomsten voor ouders en kinderen uitblijven. Wij bezien het werk dat is verricht met respect, maar beoordelen tegelijkertijd de proportionaliteit, richting, snelheid en effectiviteit van de genomen maatregelen van de Rijksoverheid,

als onvoldoende passend bij de omvangrijke ernst van deze jeugdbeschermingscrisis en de stelselverantwoordelijkheid van het Rijk.

Geen inzicht in impact voor kinderen en ouders van diverse aanpakken

De eerder ingezette verbetermaatregelen, zoals de “doorbraakaanpak”, hebben voor een deel van de gezinnen tot verbeteringen in het hulpaanbod geleid. Wij tekenen hierbij aan dat de meest recente kamerbrief geen *kwantitatief* beeld geeft van de omvang van deze verbeteringen alsmede van huidige omvang van het nog bestaande probleem (het ontbreken van tijdig en passend hulpaanbod tijdens een beschermingsmaatregel). Het meest recente Inspectierapport stelt dat voor bijna 1/3 van deze kinderen het in 2021 nog steeds niet lukt om tijdig passende (specialistische) hulp te organiseren. Ook ten aanzien van het inmiddels afgeronde Actieplan Feitenonderzoek ontbreekt het aan inzage in impact voor ouders en kinderen, en onderbouwing in hoeverre nieuw gerealiseerde protocollen, werkwijzen of trainingen daadwerkelijk worden toegepast.

Nieuwe convenanten die hetzelfde spel beter moeten maken, kosten veel tijd

Vorige week is een nieuw convenant aangekondigd dat de continuïteit van organisaties moet borgen met daarin een “handreiking contracteerproces, de oprichting van een Kennis- en Informatiepunt Tarieven en een nieuwe geschillencommissie, alsmede een verrijking van het *Early Warning System* van de Jeugdautoriteit”. Nog meer spelregels, spelverdelers en scheidsrechters waarmee op papier op de lange termijn betere resultaten voor kinderen bereikt zouden moeten kunnen worden. Uit berichtgeving dit weekend wordt duidelijk dat de overeenstemming over tarieven en samenwerking die op deze manier in Gelderland is overeengekomen tussen 7 jeugdhulpregio’s en 4 GI’s zeer veel overlegtijd kost (“bijna een jaar), nog tamelijk uniek is (“historische stap”) en vooral een vertrekpunt is voor verdere noodzakelijke kwaliteitsverbeteringen. Maar zoveel tijd is er niet voor de vele kwetsbare kinderen en ouders die (de afgelopen jaren) door de vele problemen in jeugdbeschermingsketen onvoldoende geholpen zijn.

Wij interpreteren veel van de genomen maatregelen tot op heden als een voortdurende aanscherping en uitbreiding van hetzelfde marktwerking- en aanbestedingspad dat mede heeft geleid tot de huidige crises in beschikbaarheid van jeugdbescherming. Ingrijpendere maatregelen worden uitgesteld tot een (debat over een) hervormingsagenda in december 2021, bijna twee jaar na het noodsignaal van de Inspecties. Bovendien worden de effecten van het inmiddels geschreven Toekomstscenario Jeugd- en Gezinsbescherming (in concept), op zijn vroegst na 5 jaar verwacht.

Coronacrisis versus jeugdbeschermingscrisis

Met de dreiging van een code zwart in de ziekenhuizen vanwege de coronacrisis, zijn door het Rijk forse inspanningen verricht om medisch personeel van materialen te voorzien en hen te belonen en te behouden voor extra inspanningen. Procedures en regelingen ten aanzien van inkoop en aanbestedingen zijn aangepast. Meer dan tienduizend tijdelijke krachten zijn aangetrokken om het voorliggende veld (de GGD-en) te versterken. Voor de crisis in de jeugdbescherming, met zeer grote veiligheids- en gezondheidsrisico’s voor tienduizenden kinderen, is een echte krachtsinspanning van het Rijk is uitgebleven.

Nu stelselverantwoordelijk nemen

Hoeveel cliëntenstops, wachtlijsten, faillissementen, personeelsproblemen, Inspectierapporten en signalen van een ontoereikend zorgaanbod voor de meest kwetsbare kinderen, zijn nog nodig?

De Rijksoverheid draagt stelselverantwoordelijkheid en wij roepen de Rijksoverheid met klem op deze rol steviger te vervullen en centrale maatregelen te treffen die ouders, kinderen en professionals in de jeugdbeschermingsketen nu direct ten goede komen: Creëer op zeer korte termijn rust in de almaar toenemende jeugdbeschermingscrisis.

Maak, tenminste voor de aankomende jaren 2022 en 2023, een eind aan de voortwoekerende tarievendiscussie, de jaarlijks terugkerende financiële onzekerheid waarmee beschermingsorganisaties kampen, het voortdurende beslag dat regionale inrichtingsdiscussies leggen op de beschikbare werkcapaciteit van (midden)management en bestuurders en beëindig de regionale financieringsverschillen bij uitvoering van hetzelfde type jeugdbeschermingsmaatregelen.

Realiseer als stelselverantwoordelijke een (tijdelijk) verhoogd en landelijk gelijkgesteld (crisis)tarief dat op zeer korte termijn meer contacttijd tussen jeugdbeschermingsprofessionals en gezinnen mogelijk maakt.

Ondersteun als stelselverantwoordelijke beschermingsorganisaties in het behoud van personeel door middel van een (tijdelijk) verhoogd en landelijk gelijkgesteld (crisis)tarief waardoor de organisaties meer deskundigheidsbevordering en begeleiding kunnen bieden aan de nu relatief jonge groep jeugdbeschermers.

Domeinoverstijgende kortetermijnoplossingen voor gezinnen die nu gedupeerd raken door cliëntenstops

Een cliëntenstop in jeugdbescherming is ondenkbaar. Dat kwetsbare gezinnen dit meemaken tijdens de voor hen al zo ingrijpende coronacrisis en gedurende een voor deze kinderen vaak al zo kwetsbare (en soms risicovolle) zomervakantie, is onaanvaardbaar. Daarom willen wij, naast bovenstaande punten ten aanzien van stelselverantwoordelijkheid, ook gemeenten en organisaties oproepen op zeer korte termijn alles “uit de kast te halen” om de kinderen die nu de dupe zijn van cliënten-stops nu te ondersteunen en hen deze zomerperiode door te helpen.

Uit eigen ervaring weten wij dat ook in korte tijd veel kan worden opgezet waarmee deze doelgroep steun ervaart. Het Vergeten Kind, Stichting Kinderpostzegels en Augeo Foundation hebben vorige zomer samen duizenden kinderen in de beschermingsketen extra ondersteund, o.a. met vouchers voor spel- en leermaterialen, sponsoring van het lokale welzijnswerk waarmee zomerprogramma's in kwetsbare wijken zijn verdubbeld, het mogelijk maken van begeleide vakanties en ondersteunen van veerkrachtversterkende activiteiten in organisaties zoals de vrouwenopvang. Vanuit evaluatieonderzoek naar deze projecten weten wij dat dit alles van grote betekenis is voor gezinnen die kampen met een combinatie van de coronacrisis en ernstige gezinsproblemen.

Wij willen lokale overheden, regionale overheden en de Rijksoverheid daarom nadrukkelijk oproepen om voor ieder gezin dat slachtoffer is van een cliëntenstop in jeugdbescherming gedurende deze zomermaanden, een ruimhartige en domeinoverstijgende aanpak op maat te realiseren die het gezin “de zomer doorhelpt” met:

- 1) voortdurende zicht op (on)veiligheid middels frequente individuele contactmomenten van het kind met een voor het kind bekende en vertrouwde lokale jeugdhulpverlener, welzijnswerker of andere professional die hierbij kan terugvallen op expertise van veiligheidsprofessionals bij Veilig Thuis, de GI of de Raad voor de Kinderbescherming;
- 2) versterking van sociale steun bijvoorbeeld met inzet van steunouders of buurtgezinnen of een JIM;
- 3) ondersteuning bij praktische en financiële gezinsnoden gedurende de zomervakantie;
- 4) vergroten van mogelijkheden tot spel en ontspanning gedurende deze zomervakantie bijvoorbeeld met inzet van buursportcoaches en welzijnswerk.

Mirjam Blaak, Bestuurder Defence for Children

Marc Dullaert, Bestuursvoorzitter Stichting KidsRights

Margot Ende, Algemeen directeur Het Vergeten Kind

Gemma Kobessen, Bestuursvoorzitter Augeo Foundation

Pascal Smit, directeur Stichting Kinderpostzegels Nederland

